

This document is part of The Vaynakh Vault archive
You can contribute right now to the conservation of our heritage at
vayvault.com

vaynakh
the vault

К 84.09 (ИМЧ. 65)

Я-602

Л
И
Т
А
Р
С
К
И
Е
К
Н
И
Ж
И

8615

Книжный формуляр

К 84.09 (сер 2/5-5)

Я-602

Ягдиев Дж.

Уйраш.

Урозий, 1966.

Республиканская библиотека РИ
Национально-краеведческий
отдел

Дж.
Андиев

с (инг)
960

УИМШ

Филнал центральной
библиотеки с. Ляжги
Ново-Ляжгинского района

7867

НОХЧ-ГИАЛГІАЙ КНИЖНИ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ГРОЗНЫЙ 1966

8615

Республиканская библиотека РИ
отдел комплектования и
обработки литературы

Джафаров с / библиотеке
инв. № 3569-9850

28403 = (инг) 6
9602

Ткъаб итт шу хьалха гIалгIай художественни литература доккха да ала йиш йолаш дацар, кепатеха арадаьннараш поэтический прозаический произведеней массехк сборник мара дацар. Боарам боаццаш йолча темпашца сиха дегIайоагIаш яр мехка экономика, культура. Массанахьа гуш дар вахарца хIара денна хулаш латта хувцамаш. Цу хана ший тайпара, кхыча оазел эргаш йийкар поета Яндиева оаз. Цу ханарча цун стихашта юкьера сона хIанз а дагайоагIа «Малхара каша» яха поета стихотворени. Цу стихотворене тIа дар укх тайпара мугIараш;

...Белажах топ, юкьах шалта,
Кулг диллал зIамига оахам,
Нацаша диаь дахчан ага —
Из хиннаб цун беррига
боахам...

Яндиева уж стихаш кхоллача хана дукха бар яхача заман хало шоаш лайна, цу заман Iазап дагадоагIаш хинна нах. Иштта ший халкъа дахача халача вахарах, хIанз цунга йолаш йолча гIозаленах, кхоллара морзонах яр поета Яндиева хьалхара стихаш. Тахан юха а, Яндиева поэзе уйла еш хилча кхетаду цун стихаш массаза кхетаеш, дегашка ювшаш хилара бахьан. Вахар къаьга хьахьокхаш хилар, цун масса оагIонаш йовзаш хилар — из да цун керттера бахьан. Поета Яндиев Джамалдина вахара, творчества никь техкача ала йиш я цун поэзи массаза а вахара позицешка латташ хиннай аьнна. Цудухьа да из езаш хилар, из вай республике яьржа ца Iеш, цул гаьнна арахьа а

яржа хилар. Из ши-шегла хяхинна хлама дац,
къахъегамца, деналца поэта шийна а шийна го-
нахъарча адамашта а хъакхелла тлехъале я.

Лергдоацаш хургдар хъа
дакъа.

Са хъавкъал,
Са денал дланхоачаре,
Дега хеттача бесси йиш ланха
Наха сона могоаре,
Ва са блявстан илли! —

Йоах поэта Яндиева «Илли» яхача стихотворе-
не тла. Цу дешаша хъахъокх поэт даьчох кхоа-
чам хинна ца сецалга цун творчества говзал а
лакхлулга.

Поэт Яндиев Джамалдин ваьв 1917-ча шера
Пригородни районерча Балта яхача юрта ахар-
хочун дезале Маьтта-Лоам кIал. Бирсача Тийр-
ка бердашта йисте улл Балта. Тамаш яь варгвоа-
цаш хоза да укхазара Iалам — хиш, лоамаш,
баьццара хъунаш — хеталу сага цленагла йола уй-
лаш глеттаяра духъа Балтийна уллувра Iалам
кхеллача санна. Иштта хозача моттиге, кура а
майра а дегаш долча лоамарошта юкъе хьалкхий-
нав поэт. 1936-ча шера цо дийша йистеяьккхар
Орджоникидзера индустриальни политехникум.
Цул тлехъагла цо балхаш дир «Ленинан некъ» яха-
ча газета редакце, Нохч-ГIалглай книжни изда-
тельство. Массехк шера Нохч-ГIалглай АССР пи-
сателей Союза Председателал хилар Яндиев. 1956
—1958 шин шера дийшар Москверча Лакхехъарча
Литературни курсашка, дика дийша уж чакх а
яьхар. Ханз поэт Яндиев болх беш ва респуб-
лика писателей Союза Правлене бехктокхамера
секретарь волаш.

Яндиева даь-нана дагахъа дукха гIалглай ба-
гахбувцамцара дувцараш а, фаьлгаш а, къаьнара
иллеш а ховш хиннай. Ханал хьалха нана а ен-

на вѣса Джамалдин хадданза цунца хиннав. Поэта
яхачох тѣхьягла цун поэзецара безам бувзабала-
ра гулакха доккха маѣан долаш хиннад даъ-на-
нас даъха иллеш, дийца фаьлгаш.

Ший наькъаца вера поэт Яндиев Джамалдин
литературе. Нагахъа цул хъалха хинна глалгай
поэзен произведенеш шоайла чоарга вѣаши тара
яр ала йиш йолаш яле, поэта Яндиева оаз цѣаьх-
ха, ший тайпара цѣна йийкар. Цун йоазонаша
глеттайора керда проблемаш, цо шерра шердир
ший доазонаш. Яндиева поэзеца дешаш волчунна
гора цун къаман а, берригача мехка а дахачун
сурт, вахарца хинна а хулаш латта а социальнии
политический хувцамаш. Духхъал цу хувцамий,
эргалоний сурт отгадаь Іацар поэта стихаш, цар
хъадозийтар тамашийна дуне, глеттайора де-
гашкара цѣнагла йола уйлаш.

Вахар, адамий вахар да Яндиева поэзе хеста-
дер, цо тѣахъехар:

Из са йиша, цѣен-нана я,
Са дог цунца дувзаденнад.
Из дезаш, со цох тийша ва,
Цо сона денал, тешам беннаб.
Баргал теа говр хинна
Со цунна тѣхъа лийннавац,
Е цун миска лай хинна
Цо хъастарга хъийжавац...

Иштта да поэта «Вахар» яхача стихотворене
тѣара муглараш. Цу дешаша бакъду вахар —
къовсам болга, шийх вахара лай ца хулаш, вахар
кхоллаш ваха везаш хилар.

Яндиева стихаш шерра езаш хилара, уж рес-
публике а республикал дуккха арахъа а йовзаш
хилара бахъана уйла йича эггара хъалха дага-
доханза Іелац — из бахъан бакъдар цар дув-
царах латташ хилар, вахарца, адамий уйлашца
цар бувзам хиларца из латташ хилар. Поэзе низ,

цун овла бакъдолчоx латташ хилар кхетадаъд
поэта ше эггара хьалхара муглараш кхолла вола-
велча денз.

Са глайгла,

са дега глос я хьо,
Нувр йоацаш лела са мукъа
илли!

Са вахар, са денал да хьо,
Гуйран тхир мела са лоаман
илли! —

Йоах цо «Илли» яхача ший стихотворене гла.
Вай лакхе белгал ма даккхара Яндиева ший поэ-
зеца хьахьокх вахара, дунен материальни а ду-
ховни а хозал, цо кхетаду из хозал ялат, фо, хий
санна обществана эшаш хилар, из йоацаш ада-
маш мегарг ца хилар.

Цхьаккха шеко йоацаш да поэта вай ханарча
турпалий образаш къаьга хьакхолла хайна хи-
лар, ше деш дола йоазонаш адамий цленал йола
уйлаш йовза а йовзаш цо деш хилар. Ший тай-
пара я поэта кхолла образаш, ший тайпара да
цун оаза цлена хилар, из екар. Из ишта хьахила-
ра бахьан да Яндиева стихаш халкъа стихаш я
ала йиш йолаш хилар, ший халкъа бувцаш болча
метта цленал, клоаргал цо дика кхетаеш хилар.
Цунна клоаргга йовз адамий уйлаш, дикача пхьа-
ра ший гулакх довзаш санна, яшха хов уж уй-
лаш, царцара керттера дэр белгалдаккха хов.
Хьаэцар вай из бакъдеш дола цхьа масал. Нох-
чий а глайглай а поэтех нагахь вар хургвац ма-
шарах лаьца стихотворени ца язъеш. Из-м кхета-
деш а да, тахан, атомни тема кхерам латтача
вай замалахь машар лорабелгах дерригача хьа-
нала адама керттера проблема хилар. Нагахь
кхыча поэтий стихашца, дукхагла долча даькье,
еттача фата тата санна муглараш нийса данийе-

Ленин

Хьацаро буаш,
Шелало бохьош,
Хала миска бахаш
Са даьй бар.

Цу лоам чу бенна,
Из бала чубенна,
Бой ва хинна,
Уж лелаш бар.

Даар ва доацаш,
Вахар ва доацаш,
Цар аьрга дуне
Гаьржа каша дар.

Кетаргех хьерчаш,
Саҭехамо хьесташ,
Гийла ва доахаш,
Цар иллеш дар:

«Вай хана яргий-хьогі
Ха-заман ханаш?
Вай хана гІоргдий-хьогі
Іазапе денош?»

Гаьржа каша хилда
Мехка комбошта,
Адамий бехк хилба
Вай моастагIашта». —

Яхаш, лелаш,
Ираз ва доацаш,
Вахарах хьогаш
Уж са даьй бар.

Дунен гIа гIоа сегар,
Дунен гIа ди даьлар,
Лоамаш сийрдадаьлар,
Из даьр — Ленин вар.

Са даьй маьлхе баьлар,
Дегаш ловзадаьлар,
Вахар хувцаделар,
Из даьр — Ленин вар.

Дошо малх хьалкхийгар,
БIаргаш сийрдадаьлар,
КогагIара гIабаш лийгар,
Из даьр — Ленин вар.

Доаккхал ду

Ленин вувц, Ленин вувцаргва,
Адамаш мел дах, сийдеш.
Баьччан васкеташ дахаргда
Лаяттара вахар, хоздеш.

* * *

Цхьабараш ираз лехаш,
Нана-лаьтта лела хургба.
Цо дийнъяьча заманца вахаш,
Аз-м дунен тIа доаккхал ду.

Цхъан хана
нанас баьккха ловца
ХIанз тIехъа ца къасташ
соца ба.
Октябран маьршача
иллешца
Наькъа тIа ваьнна
со водаш ва.

Ленинга

Халонах, Iазапах ца кхераш,
Iа дунен хало эзар.
Вахара хоарцонца къувсаш,
Iа мискай бокъо яьккхар,
Сийдола Ленин.

Хозача бIаьсте лаьтта санна,
Iа вахар сийрдадаьккхар.
Дошоча малхо боча бIар санна,
Iа къечун бIарг бузабир,
Сийдола Ленин.

Лаьттан букъа тIа хьо ваь хилар
Мискача адамий ираз да,
Хьа багар доаглаш хиннар
Доккхача дунен тIехье я,
Сийдола Ленин.

Гаьржа сармак ва хинна,
Из Ган ди длаэттар,—
Балан Гаькъя хинна,
Из наха чудижар,
Из дар —
Из адамий дог,
Из дар —
из адамий вахар —
Ленин

Вихьяь
Аьрга,
Гаьржа
Дунен чу этта
Из сагота ди.

Зама

ШортагIа,
са Зама,
сих ма ле!
Лоаман хъаст
бухбувла баьннаб.
Дега чура безам
со бийца валале
Ха дIайихье,
со къа ма ве.
Iуйра гIетта,
дог ловзадаьннад.
Наьха,
сай бехкагI,
юкъагIвиса
Со дегачурдар
литта ваьннавац.
Доакъара хьокха мангал,
бийза
Дас гурахъа
хьокхаш хиннабац.
Аз а лелаяьй хьо,
воча баьрес човхабаь
Из коача дын санна,
корзагIъаяьккха.

Шортагла!
Гюргда вай, уйла а яь,
Вай лоаман стих сомаяьккха.
Бакъчун дийна тешаш хинна,
Шерашка кхаьчача истаро санна
Боал хьоргба вай, глайгла ма е,
Шортагла, са Зама,
сих ма ле.

Ер я

Ер я,
со нанас кхеваь
Сона дика-во дайна,
Са дай хьегаш лийнна
къонахий Зама.

Ер я,
аз безам биа,
Гуйренца со лайза,
Дуне сона дайза
машара Зама.

Ер я,
къаьнавар къонваь,
Мецавар вузаваь,
Цу Ленина кхеяь
Турпала Зама.

~~Фигнал центральной
библиотеки с. Ляжги
Наз. ановского района~~

8615

2 Дж. Яндиев

Республиканская библиотека РИ
отдел комплектования и
обработки литературы 17

■ ■ ■

Шийла Іа дІадаьнна,
бІаьсти ена
ЦІагІа, ара латт
сашортало.
Ленина уйлаш
сийрдаьнна,
Я лавтта лепаш
сердало.

Тюм хьеберашка

Хозий шоана,
адамаш,

Хозий шоана!
Цимхардаъле,
КорзагІдаъле,

гІар ма е.

Лаьтта машар
безача хана,

Наьна бІарг
ма лешабе.

Совца, ноаноех уйла йий.

Хозаш хоза ашараш,

Гуш мерза гІанаш

ЗІамига бер

дижа ма уллий.

Дунен ираз,

вахара гІехъале

шийца йола

Наьна бер,

тхъайса ма

уллий.

Хозий шоана,

гІар ма е!

Топа ала,

Адамий къизал
из йовзаш дац.

Навна бала
Тюм, ций,
моастагIал

цунна дезаш дац.

ШортагIа,
аърдагIа даъле,

Узамаш ма де.

Из зIамига дог,

из цIена уйла

Цийца блех ма е.

Хозий шоана,

Цимхардаъле,

КорзагIдаъле

гIар ма е!

Ког лайза

Ког лайза
Кхаь длоаххал дахадац из,
Нах байза
Безам биа а дац из.

«Тюм»,
 «Моцал»,
 «Моастагал»

Яха дешаш
 хеза

Дог дийлха а дац из.
Цун цѐнача бларгашка
Алхха кхо дош латт:

«Вахар»,
 «Машар»,
 «Вошал»

Яха сийдола
 кхо дош латт.

ВурийтталагІча шера баьрашка

Малав бІаьхача наькъах водаш,
Хало, атто наькъ тІа ца лайнар,
Е из гота мул баь тІа боаккхаш
Дира хьоцар букъ тІа ца дийннар?

Лаьттарча вахарцара оатто
Дийнахьа, бус вай-м лийхаяц,
ТІакхачаяр аьнна сагото
ГІийла бой хинна дийлха а дац.

Вайна-м яйзай тІема сутарал,
Дайнад наькъ тІа даьда декъий,
Шоай дегІаца йоацаш доастамал
Ноаноша Іоьахийта мела хий.

Хала я аьнна заманцара був,
ЦхьоагІо яйна цІаккха дийнадац,
ЦІагІа а ара из къаьра дув
Вай-м цхьаннена харцахьа бибац.

Хьалха водачоа тІехьа кхе гІерташ,
ТІехьа висачунга кулг тийннад,
Дега чурча безамо хьесташ
Халонаха майрра чакхдийннад.

Малав бѣаьхача наькѣах водаш
Хало, оатто наькѣ тѣа ца лайнар,
Е из гота мул баь тѣа боаккхаш
Дира хьоцар букѣ тѣа ца дийннар?

Вай воккхаваьчун
цѣмхара зама,
Деррига дагадоагѣа,
гѣайгѣа ма е.
Догѣан гѣехьа
сигале санна,
Бакъдар гѣетта
зама цѣенъеннай,
Бѣаьсти еча,
ѣа текха сай санна,
Лоаман ѣуйре
юха сомаяьннай.
Кастта, кастта
вай вѣашагѣкхетаргда.
Лоам чура доагѣа
ши шовда санна,
Дахар, денар
дег тѣара дувцаргда,
Цкъаза гѣийла,
цкъаза гѣоздаьнна
Деррига дагадоагѣа,
сагот ма де.

Лоамашка

Шун хало,
 шун оатто
Дилла са дег чу
 ца лаьттача
Са вахар а
 дош дац,
ФуннагI дарагI,
 миччахьа леларах,
Шоана ца вийзача
Се хьанна везаргва
 сона а хац.

Цен-наьнага

Сага вахар,
сага лелар
Дика-во доацаш
нагахь дац.
Барт боацаш
из вахаш хилча,
Сага безам
безаме бац,
Бехк ма баккхалахь!
цкъаза
Аз а яь хургья хьона вас,
Ца цавоагIаш,
тIехья виси
Наб йоаяь хургья
берий дас.
ХIама дергдац,
са тоха...
Маьлха И санна тIехьаваьнна
Со лийлача Iа а
во лоархIаргда,
Иллеца аьнна дош санна,
Безамо деррига
ший метта
отторгда.

Сага вахар,
сага лелар
Дика-во доацаш
нагахь дац,
Барт боацаш
из вахаш хилча,
Сага безам
безаме бац.

Дадахараш дагалаьца

Хало, сагото

хьога я...

Атта сона а

ца хила мег.

Вахара гулакх

иштта да.

Цабезам хилча

хало хьег.

Са дег чу

таьзет лаьттача хана

Кодам бе

хьона ланзар,

Се кьона

волча хана

Хьа хамбе

сона а ханзар,

Бехк боаккхаргбац

вай.

Вай денош

берза чоаболаца

даихад.

Харцдар хланз а

аргдац вай.

Малх ца хилча

дилла дохк лаьттад.

Гіала ягіа...

Гіала ягіа
 михца теркаш
— Яхача заман
 дійна теш.
Гув тіа дагіа
 малхара каша
Тишденна,
 гіийлла саготдеш.
Ше кьоала деча санна,
 tela
Маьтта-лоам тіа
 латт дохк.
Ер хиннаб
 са даьша сискал йиа,
Йовхало йоаца
 миска мохк.
Цудухья хиннаб
 иштта гіийла,
Дукха ца лоархіаш
 шоай кхоане,
Вахар шоашца
 хиннадаь хийра,
Готта хиннадаь
 доккха дуне.

Кавказ

Тайп-тайпара мотт бувцача
лоаман къамий,
ЦхьоагIо йоацаш,
хало эзача
дуккхача
къамий,
Низ бола Кавказ!
Ленина хьаькъъало,
Ленина хьехамо
ираз денна,
Вежарий цхьоагIонца
айенна,
Сийдола Кавказ!
Болата партес денна
декхар
кхоачашдеш,
Коммунизме бода никъ
хьо хозбеш йода,
Лакха лоамаш эргадаьха,
вахар тоадеш
Иразага
гIозьяьнна хьо йода,
барт бола
Кавказ!

Тхъайсача мо сатийна
Лоамаш латт гоннахъа.
Эйденна, сийрдадаьнна
Седкъий хъеж сигалара.
Адам набарах денна,
Уйла лаьгъенна
Стих глаттай дег тIара.
Лаьтта, сигале,
Соах мотт кхоабаш мо,
Латт гIар йоацаш.
Алхха, цIимхарча Тирко
Ду таташ да хозаш,
Эзар шерашка
Ше иххача наькъах
Тувла ца луш
Зама дIаяхарах,
Зама хувцаяларах
Къа ца луш.
Лоамаш сийрдадаьха
Шершаш бодаш бутт ба.
Са доаца гош санна,
Ткъам боацаш диса,
Арадаланза уллаш илли да.
Къу санна тебе

Бийса длайода. Сатосс,
Клай баъри хиле
Маътта-лоам тIа
Гуйра йосс.

Набарах сомабаъле,
Са мукъадаъле
Балха нах болалу.
Дог курадаъле,
Уйла ловзаяъле
Стих а ека йолалу.
Адамашца доаца вахар
Сона ма лулда,
Балхаца доаца рузкъа
Сога ма кхоачалда.

Новкѡсташа оал...

— Да ма хѡакха цар,
шортта, сих ца луш,
Ма лоаца язду Ia
хѡай иллеш.
ДѡаьхагI яздича
дикагI дацар уж,
Царех хулча
пайда уйла еш.
Новкѡсташца
кад хоасторгба
Ахчанна камаьрша хинна,
Е сесага бIарг
сийрдабоаккхаргба,
Майра цунна
каракховдавенна.
Цхѡаь висача
хозза уйла елахь,
Фу пайда баргба
лоацача иллеех,
Виц ца луш
бакьдар алалахь,
Киса даьсса хилча
фу да воалл хѡо
царех.

Сона-м, новкъостий,
пайданех хет
Тахан сайна, шоана,
тГехьенна
Оала дош ма хулла лоацдеш,
Поэта уйла
й!аьхаг! хилча,
Сих ца луш,
к!езигаг! яздеш
Дикаг!а язде
се хьежача,
Сона-м, новкъостий
дикаг!а хет.

Техье хьогаргья...

Хала хинна бале а,
 вай кхухъча наькъах
Къона техье
 гюзьянна йоагIаргья,
Вайга Замангара
 кхаьчача даькъах,
Дуне мел латт
 из хьогаш хургья.

Ма хетта

Ма яха сога, ма хетта
Хьа дай фу деш хиннаб,
Лоаман довкъашка фетта
Уж хьанна кийлен ихаб.

Уж бац картех букъ хьекхаш
Наьха кхуврча хьийжарех,
Е адамий рузкъах хьегаш
Атта лаьтта баьхарех.

Уж лийннабац коашка ухаш
Юрта жалеш Iехадеш,
Е дер дайна, Iийне бувлаш
Чокхе ткъамаш леста деш.

Са дай баьхаб хало-оатто ловш,
Гота, мангал леладеш,
Лаьтта шозза ца бахийлга ховш
Шу беркате увта деш.

Уж ба вурийтталагIча шера
МоастагIан духьал лаьттарех,
Молха кIурах ца кхераш
Лоам чу бокъо яьккхарех.

Ма яха сога, ма хетта
Хъа дай фу деш хиннаб,
Лоаман довкъашка фетта
Уж хъанна кийлен ихаб.

Хьалха

КоатIара-коатIа ювлаш
Къел лийннай лоамашка,
Лоамарочун са Iувдаш
Бала лаьттаб дегашка.

Хьанна дицлургда
Гийла шок етташ,
Наларах чухьийкха
Из шийла дарц,

Чехко йорт етташ
Гув йисте Iийха
Меца борз,
Хьанна йицлургья?

КоатIара-коатIа ювлаш
Къел лийннай лоамашка,
Лоамарочун са Iувдаш
Бала лаьттаб дегашка.

Дог члехк

Кьоолах деча санна тѣла,
Джайрахой члѣже латт дохк,
Ер хиннаб даьша сискал йинаь
Балех биза сагота мохк.

Укхаза дагла малхара кашаш
Есар дарга са тувсаш,
Укхаза латт цѣимхара глалаш
Да воацаш йиса, са хьувзаш.

Блаьхбелле, геттара сихбелле
Лоам тлара из шийла мух хьекх,
Дай вахар юха дагадехе
Бларгашка хий этте, дог члехк.

1941 шу

Зама, хьо хІана йода
Наькъа борал хийца,
Бирсъенна хІана йода
Саг-сагаха моастагІ ваь?

Мичай бІаргашка лайза
Из маьлха сердало,
Езаш дег чу хьийза
Наьна-дега йІовхало?

ХьаргІ санна Іаьржа боад
Дунен чу хІана хьувз,
Машара бувца беза мотт
Иштта бирса хІана бувц?

Бийсанара баъри

Гаържа бийса,
Ва Гаържа бийса!
Меца борз хинна хьо хлана увгар,
Мерза безам баа беа бийса
Сел сатем байна хлана хувзар?

Хлана водар из ха яхача хана
Фертах санна дехках хьерчаш,
Гланаша хьеста везача хана
Бетта сердалох сел кхераш?

Е цагга доккха хатар хинна
Къахъа кхаъ баккха водар-теш,
Е дукха веза саг венна
Таъзета отта водар-теш?

Гаържа боад, Гаържа хьарг! хинна
Бларгашка хувзача хана,
Сатассара кхераш, сихвенна
Из хьанна кийленна водар ха яхача хана?

Из вар тѐмо човхаваъ,
Моастагичун молхо даърваъ,
Истий-берий чир леа водаш хинна
Цимхара-бирса лоамаро,
Даъхен майра тѐмахо.

Везача сага біаргара божа тіадам

Сигалара бож
Догла тіадам,
Біаргара бож
Біарга тіадам.
Догла тіадам
Бежа бий ца ховш
Лаятта бай длабоал.
Біарга тіадам
Оза йиш йоацаш
Беза хиле,
Ла ца могош
Хала хиле,
Пхо санна дегах
Чакхбоал.

Безачарга

Дилла хиннадац атта
Наьна лоамашкара вахар,
Даьш цийца хьийна лаьтта
Вайн-м массаза дийзадар.

ВоккхагIал, зIамагIал леладеш
Вай дах, вахар са санна дезаш,
Мохк ший бIарг мо лорабеш,
ЦIаккха доастамал ца езаш.

Вай ихадац малхбоалехьа Макка,
Хьожош хинна нах Iехабе,
Вай бийзабац цIаккха
Корта лоха лоаттабе.

Воча сагага

Вай дукха цхъан лийннад
Дика-во а вайна дайнад.
Дахар-денар дукха дийцад
БІаьсти-Іа вайна дайнад.

Гуча воацар Іа хоаставаь
Сона-м дагадагІац.
Арахъа новкъост Іа могаваь
Дийкха ди сона-м хац.

Уж сога бувцача бесса,
Дийнахъа е бусса
Со а кхычарга вувца
хургва Іа.

Бакъдар аьлча, лаьтта ма хала
ваха веза хъа.

Ма сийлахъ ва

Дуне доккха хилча,
Вахар гюза хилча
Саг сагах хлана герт,
Ший ваха йиш хилча,
Дуне маърша хилча
Саг сагах хлана лет?

Лаьттар вахар дийза,
Дунен къайле яйза
Валар ма доккха
ираз да.

Нахаца Ии мерза ваьха,
Нана-даьхен га даьха
Велча саг ма сийлахъ ва.

Чарахъ

Из цѣча лоамашка
Бѣрг сийрда кхоабаш лийлар,
Чѣже дожача гѣнашка
Лерг фийла кхоабаш ладийгѣар.

Саррахъа ше кѣаьдвенна
Шортто гѣа боахаш цѣавоагѣаш,
Ше аькха ца дийна дорхвенна,
Из вар шийна раьза воацаш.

Ма тамаш я:
Самукъа гаьма аькха дувш
Сага самукъадалар,
Шийна бала хилча,
Шийна хала хетилга
Сага дага ца дохар.

Дуне цаI мара дац хьона

«ШоллагIча» вахарга сатувсаш
Хьайна хало ма е,
Ца байнар, ца довзар дувцаш
Салехам а ма бе.
Вахар цаI мара дац хьона!

Техьале йолаш хьайна, сона
Балхаца бовза дунен чам,
Хье волаш тахан кьона
Бе хозача вахара хам.
Дуне цаI мара дац хьона!

Сагага

Бетта е маълха ии хиле
Сага тлехъа ма лела лаьтта,
Бийса лаьржлий е ди кхаьле,
Лар йоацаш ии дов хьона, атта.

Тлехъа ма лела,
доастама хиле,
Хьалха а ма вувла,
кураваьле.

Вахар, валар вахача
Массаза а хул.
Лакхе лоа дешача
Лохе хъаст а бухбувл.

Дунен тIа вахаш,
Бакъчунна хила теш,
Тахан ваха веза
Кхоанен уйла еш.

Новкѡостага

Вай цхьаццанахьа
лаьтта лелашехь
Борал ийца зама д'айодаш латт.
Къонал д'а ца хеца
вай г'ертташехь
Из чехка вайцара був яла г'ерт.
Х'ама дергдац,
г'айг'а ма е,
Вай дай а дилла
къона хиннабац,
Ц'аккха эрга ца боалаш
Сигалара малх мара бац.

Новкѡостага

Дагадовла дезаш
Дукха дувца дезаш,
Гуйра сайрангахъа леста,
Вай шиъ войла къаьста
Къамаьл юкъагидисад.
Гурахъара дохк

юкъе денна.

Наькъаш хьалха

тувлaденна,

Вай-м сов хьалха къаьстад.
Вахар вайна дезарах,
Бохча, рузкъа лехарах
Наькъа така цкъа хад.
Хьалха е тлехъа,
Шортта е сиха
Цкъа мала беза
Цу саготонах биза,
Вай даьшкара биса
Юажала из къахъа кад.
Доастама воацаш
Наьна лоамаш дезарах,
Тийша болх боацаш
Лайтта майрра леларах
Аз-м дегтIар сий ду хъа.

Хъай юкъах баьлла,
Жа шура мийнна
Дахчан кад
Цаккха биц ца баларах
Аз-м воаккха ву хьо.

Вахар деза

Валар-м хысапе дацар,
Лаьттара вахар децаре,
Цкъа ца велча-м варгвацар,
Дунен тIара безам биа воаларе.

Малав вахара хам ца беш,
Раьза волаш «ялсмала» вахар,
Е сийрдача дунен сий ца деш,
Цу Iаьржача лаьтта вижар?

Iай лоам чу хьежа малх санна
Гаьнна юстара ца лелаш,
Лаьттара вахар бIарг санна,
Ваха веза дег чура дезаш.

Ма яха сога...

Ма яха сога укх лаятта
Со векъа, гийла хъаьша ва,
Е цIагIа, ара со атта
Вахаш сонта лийннарех ва.

Сона-м яйнай хало, оатто
Вахар дезаш даьхад хьоцар,
Аз а лелаяьй сагото
Качдена из дагадоацар.

Алал сога, фуб дунен мах
Саг бокьох тешаш ца хилча,
Сенна беза сигала малх
Лаятта буц йоалаш ца хилча.

Ма яха сога, укх лаятта
Со векъа, гийла хъаьша ва,
Е цIагIа, ара со атта
Вахаш кура лийннарех ва.

Ваха веза...

Дилла сийна сигале
Иштта йийкха лаьттача,
Лаьтта хьаьна хургдацар.
Цимхаре е безаме
Везача саг ца хилча,
Цох кьонах а аргдацар.

Алал, малав дилла
Метта тIа модз дилла
Шортта ваьха чакхваьннар?
Е Гийне ца воалаш,
Дика-во ца оалаш
Дуненцара кьаьстар?

Дунен тIа-м ваха веза
Хало оатто ловш,
Лаьтта-м лела веза
Ше фу леладу ховш.

Цхъаволча сагага

Іа мелла кулгаш,
Цу урагІа хъувкхарах,
Рузкъа дукха дезарах
Сигалара седкъа божаргбац.

Іа гора увтташ
Корта лаьттагІа беттарах,
Аьттехъа-аьрдехъа хъежарах
Къа ца хъийгача беркат
хургдац.

Дег чу бessa из саІехам
Чехка-шортта лаьтта
леларах,

Іа дунен чу ца биа безам,
Дийнахъа-бусса Іа

дехарах
Дийна волаш мара Іа
буаргбац!

Гуйре чуйийрзай

Кай дилла бIарг санна
Дехка юкъера малх хъеж,
Дукха лув энгар хинна
БIаьхбенна мух а хъекх.

Набаро хъесташ
Сатийнна лаьтта улл,
Лакхе гIолла кхесташ
ГIанаш лохе дувл.

Хъаьна хъийга мерза къа
Арешкара чудийрзад,
Из беркатера рузкъа
Колхозий коашка дIаэттад.

Маькха зиратилг

ДагадоагIа сона шаьра
Маькха зиратилг Iубежача,
Дийнача хIаман мо мара
Цо цунна ког тIа ца лийза,
Сихвелле Iокхайде цо из
хьалхийбаь.

«Ялата, молача хина —
— Саго хьийгача кьина
Кхом бе беза» сайга яьха.
Тамаш йора аз, бера
Хьаькьал дIаьха хилац.
Ялата, хина сийде яхарах,
Сайна из хьехам теларах
Аз-м дег тIар баркал
ях цунна.

Балха Іуйре

Ахкан Іуйре,—
Балха Іуйре
ДІайха са доахаш,
Чехка гла боахаш
— Ма сийрдаянна,
Ма гІозьянна
Йоагла хьо!
Сага уйла,
— Маърша уйла
Ткъам техе,
Ловзаяьккхе
Ма беркате
ГІетта хьо.
Балха цхьоагІо,
Барта чоагІо
Хьа кхашка гуш я,
Говзача кулгаша,
Маършача уйлаша
Беркат даь
Дошоца лепаш,
Сухалбе яхаш
Ялаташ латташ да.

ИиИигага

Гой хьона хьазилга
Ший цлогилг лестадаш,
Лоаман Iуйро хьайга
Хоза кулг кхувдадеш?

Ловза йиИиг, ловза!
Къонал був ялалехьа,
Блаьстен чам бовза
Гуйре тIаялехьа.

Дега безам ба...

Сага вахар лоаца дале а
Сага уйла-м йлаьха я,
Хала атта лаьтта дале а
Дилла даха вай-м безам ба.

Дика да воаш даь ди ховш
Вай из хлара шера дездеш,
Доастамадар дего ца ловш,
Лаьттара вахар вай хоздеш.

Во дац, валар яха дош
Дехка юкье латташ,
Цкъа дов дезилга ховш
Вай дунен тIар безам буаш.

Форд

Гар-тата доадий,
 шортта биже,
Къайле хъахьокхаш
 санна,
 тайже

Цкъаза ма безаме
 латт хьо,
 форд.

Цкъаза корзагIбаъле,
Цхъа цIимхарабаъле
ТIем тIа бодаш мо
 сихлий,

Даърдаъ лом санна,
 бирслий
Ма чурабоал хьо, форт.

Блабсти

Деррига дуне ший хеташ
Глоздаьнна

готахъазилг дек.

Маьлха зланараш лувчаеш
Сигалар мела тладамаш лег.

Из баьццара кхоллар кхелла,
Вай сийрда аре

лепаш латт.

Ялатий фийг

мархлабелла,

Дайха са доахаш

улл лаьтта.

Ай, да ма ваттла,

блабсти хъа,

Сага уйла

ма глозйоаккх ла!

Къонал

Маърша яха баргал доаца къонал,
Ма дезаш ях хьо нана лаятта,
Хъанна довзац хъа болата денал
Укх доккхача, хозача дунен тIа.

Хъа маърша уйла, хъа чехка оамал
Мала варгва иллешца йийца?
Да ма ваттIа хъа, ва кура къонал,
Маца варгва хьоцара безам биа?

Мала варгва...

Доккха дуне дайна,
Лаьтта кьайле хайна,
Чехка, шорта леларах,
Дукха, клезига дезарах,
Лаьтта ваьхар мала ва?

Бларго бизаб со, аьнна
Дего тоьаргда, аьнна
Вахарцара був ваьннар мала ва?

Со бери яхар де дешаш ва

Зама, зама, са дега цено!
Сел чехклий, со сихвий кѣа ма ве,
Ага чура делача бери
Шортто йоах сога: «Сих ма ле».

Хланз а ваьннавац деррига дайна,
Дунен кѣайле йоккха я,
Саг-м варгвац деррига хайна —
Довза гѣрта декхарийла ва.

Сага вахар лоаца дале а
Уйла маьлха зѣы мо йѣаьха я.
Шортагѣа, хѣо сиха яле а,
Со бери яхар де дешаш ва.

Кхалсагага

Хьо-м бѣвстес хоза хѣвста
Гуйренга елакѣж,
Со-м гуйренгахѣ леста
Сайранга цѣмхара хѣж.

Бѣвсти хоза яле а
Хѣв сонта ма ялалахѣ,
Гуйра беркате йолга
Іа цѣаккха диц ма делахѣ.

Иштта аьлар сога...

«Заман лийтача ког баьккхача
Ше наькъа баьри волга ха деза,
Дика-во довза ха хьатIаэттача
Бакъдар дувца дезилга ха деза».

Согахь безаме хьалхьежа,
Борд-бордагI велакъежа,
Диаьха-лоаца наькъаш кхихъача,
Дика-во дукха бIаргадайнача
Воккхача саго иштта аьлар сога.

Ханара барашка

Цкъазза хиннадац атта
Найна лаьттара вахар,
Даьш цийца хьийна лаьтта
Вайн-м массаза дийзадар.

Даьхад, дах вахар са мо дезаш
ВоккхагIчоа зIамагIал деш.
Доастамал ца езаш
Мехка сий, эхь лорадеш.

Вай ихадац Макка
Хьожош хинна нах Iехабе,
Вай бийзабац цIаккха
Корта лоха лоаттабе.

Дилла хиннад мутIахьа
Сий долча Баьччан уйлане.
Шоаш уйла йича, наггахьа
Вай а дагадоха мег тIехьенна.

Ловза

Цу сийнача баъ тIа яъле
Баъца чам баккха,
Наъна тIарага кхайде
Дог ловзадаккха,
Ловза, ловза, бакъилг.

Вахара дукъ качдеча
Дунен хам ховргба хьона,
Шерашка хье кхаъчача
Къонал дагайохаргья хьона,
Ловза, ловза бакъилг.

Оалхазара Ии санна,
Е топа тата санна
Со лар йоацаш виси мег,
Бердех даха
кер санна,
Ткъам боацаш
илли диси мег.
А, дусаргдац...
Лайтта агарах,
Ди тохарах
Со заманца
ваха везаш ва,
Найна кхуврчара
Мерза пхьор санна,
Найна лоамашка иллеш
даха дезаш ва.

Фийг

Лавтта аьхе,
Макха баьккхе,
Хьувкъа аьле
Ловца баьккхе
Фийг д'абув.
Лавтта баьлле
Хьаьн а беле,
Маьлха баьле
Хоз а беле
Из хьалкхув.
Поэт!

иштта хьа илли
Керта чу хьалкхий арадоал,
Дег чу хьаьнлий,
Вай наьна лоамашка
Маьрша ловзадоал.

Иллега

Лоамаш,
 ареш,
 йоахаш,
Ларах лела
 чарахь санна,
Хьо лацарга
 дог доахаш,
Со а лийннав
 сихвенна,
Ва, са лоаман
 коача илли!
Массаз глеттий,
 герз кхийсад,
Массаз эри
 когаш бийттаб,
Ва, са дега,
 боча илли!

Дегага

Дукха хьоца дагаваъннав со,
Дукха лийннав со хьоца уйла еш,
Дилла хьона мутлахъ хиннав со,
Ia сайна мел даър хьона могадеш.
Ва са кер чу детталу, сага дог!

Цкъаза воча баъречо санна,
Харцахъа — лоамех, элех чухехкаш,
Цкъаза безаме, нанас санна,
Цхъа мерзача уйлашца хьесташ
Лелаву Ia со, ва сага дог!

ФуннагI дарах аз баркал оал хьона.
Ia се наькъ тIара воаккхаргвоацандаь,
Хье кер чу мел детталу хьона
Даьхес денна ираз дицлургдоацандаь.

Уйла хул...

Аьрки Ии доацаш,
Гурахь сом боацаш
ДегI даьккхе,
 лакха миҳ а хул.
Фаьлг санна йIаьха,
Гечо мо тIеха
Цкъаза поэта
 уйла а хул.

Хіама дергдац

Хіама дергдац!
Ха дла мел йода
Борал лаьгІлий,
 уйла хул йиже,
Лоам чура доагІа шовда
Шаьрача ара а хул
 тайже.

Поэта яьхад

«Хозача дешо
Лоам бошабаьб,
Массача дыно
Никъ лоацбаьб» —
Даьша яьхад.
«Мерзача уйло
Дог деладаьд,
Дикача стихо
Лоам бекабаьб» —
Поэта яьхад.

Нажа хи

Мелача догю
 лувчабеш,
Кхетача малхо
 бокъабеш,
Хъекхача миho
 теркабеш
Ма хоза латт хьо.

Навкъахочоа хьо ии да,
Оалхазарашта хьо ца да
Ма доккха ираз да хья!
Баьццара гурмалеш ловзадеш,
Аре оалхазараша екаеш
Блаьсти, ахка ма хоза доаккх Ia.

Тпаьда, шийла гуйре тIайоагIаргья,
Хьяьший боацаш хьо бусаргба.
Блаьсти, дилла ухача бесса
ДIайха са доахаш,
Чехка гIа боахаш
Хья коа тIа юха а йоагIаргья.
Блаь шерашка санна,
Юха а фусамда хинна,
Баьццара гурмалеш техка

Илли — са вахар

«Къаьнадар литте
Къоначун сийде,
Гуйренца гетте
Лоаман илли декаде.

Нана лаьтта дийзе,
Балха ареш йийзе,
Бакъдар дийце
Харцдар хувца» —
аьнна,

сецца готтаваь,
Соах заман теш ваь,
Лелаву Ia со,

ва са лоаман илли.
Хьо ма дий

са вахар,
са уйла,

Са къонахчал,
са сий.

Гюза гетта
лоаман Гуйра

Хьо ма йий,
ва са дега илли.

Хайра сона...

Діаихача шерашкахъа юха хъежа,
Гаьна, юхе кхихъаь накъаш дагадеха,
Аз царга аьлар, цѣимхаро тѣачайха:
«Ала сога, алал фуд вай даьр?» — аьнна,
Лоамашка гѣолла ека са оаз хеза,
Со вайза, борд-бордагѣа делакъежа
Цар сога аьлар:
«Дикача баьрес ше гаьнна
Бѣаьхача накъ тѣа ваьлча,
Ди техача санна
Гаа човхабеш, ханнахъа тох дына шод
Ара валалехъа ю накъа уйла» — аьнна.
Хайра сона бѣаьсти ловзарах
Гуйра хъийкъа чу ца йоагѣилга,
Илле оаз мелла вайна езарах
Илли ши-шегѣа ца декилга.

Йишийга

Кастагла доккха хила
Зламига долаш вай герт,
Доккха вай хилча
Берара ха хозахет.

Дагадоаггий хьона гув йисте
Кхоанега сатувсаш вай лийнна,
Мерзача уйлаша хьийсте,
Вай сахиларга дийнна.

Лоам тла гюлла долхача
Оалхазарашка вай хьийжа,
Сихха хьийдда йодача
Тирка талгенца вай лайза.

Цен тлехъашка, лувча кхерийна
КъайлагI со стихаш еша иха,
Эйенна йоагIача Iуйранна
Дег тIара баркал вай яьха.

Шим теркабеш, Iаьсага Iаьхе
Сарахъа чуиха вай боарха етт,
Тем тIа йодаш мо сихъеле
Iай лоам тIара чуиха хьетт.

Къоала деча санна тега
Майтта-лоам тга лаятта дохк,
Из бар вай даьша сискал йиа
Говр хахккал боаца зламига мохк.

Дагадоаггий хьона Эрзе
Малха каша сесаг илла.
Сага гургдоацача даьле
Къахеташ, гийла вай дийлха.

Хама дергдац, гайгла ма е,
Бера хана дог члахкар во дац,
Дайнар, дайзар а диц ма де,
Цъхан хана довзанза-м вай даргдац.

Замига долаш вай дийлхад,
Доккха хилча ца делхар духъа,
Таханенга вай сатийсад
Укх вахара сий дара духъа.

Безам

Кертаца уйла йича,
Дегаца дагаваълча,
Ма доккха дош да
Безам яхар.
Вахар ца хилча
Безам а бац,
Безам ца хилча
Вахар а дац.

Езачунга

Со воалл
цлагара
аравала,
Сона талсашка
кхача
безац.
Наьна лоамашка
илли ала
Сона тахан а дега ала
Мара кхы цхьаккха
хIама эшац.

Бийсашка

Да ма хъакха шун!
Сай наб-са доадеш,
Доаглар, додар хъедеш,
Нанас делха бер мо,
Хлара дош дужо глерташ
Аз сатем боабав, бийсаш.
Михо бодабаъ бала мо,
Лар йоацаш йовргъя-хьогI, шо.

Е цкъа мара ца дуача вахара
Мерза ловца боахаш,
Адамий дегашка
Дошо хьоаса боахаш
Шортто замo хьесташ
Дунен тIа яхаргъя-хьогI шо?

Бларг а клаьдлургбар

Сигала морхаш этте
Цкъаза малх а къайлабоал,
Дега тIа бала этте
Сийрда бларг а леша боал.

Дилла хъежаш хилча-м
Лаьттанна малх а кIордабергбар,
Дилла белаш хилча-м
Бларг а клаьдлургбар.

Мала ва?

Из бийса баъде хиларах,
Никъ хала, атта хиларах,
Халонех ца кхераш, глаш ваьнна,
Е чехка баъри хинна
Из мерза безам баа
ца ихар

Мала ва?
Веза саг бIаргавайча,
Хоза оаз хезача,
Дог тоха ца деннар
мала ва?

Дицлургдац

Дицлургдац се мел вах, дицлургдац!
Са дега, са цен сув хинна
Хьо духьал ена бѣаьстан ди.

Дицлургдац се мел лел, дицлургдац!
Лоам чу, топа тата санна,
Вай безам байна из гуйран сагота ди.

ХІана алац Іа сога

Ди кхаъла денад,
Бийса баъде енай
Никъ кхераме ба,
ХІана ях Іа сога.

Дог безамах диза дале,
БІарг белабенна бале
Ди-бийса дилла дийкха да,
ХІана алац Іа сога.

Боад болаш латт
Са кастагла тассара,
Седкый гловташ латт
Вай безам хозбара.

Йолага

Гаьннара хозача
 тайжача зурмо
Гийло лерг шершош,
Хьоцарча,
 цIенача безамо,
Хозача гIанаша бер мо
ДIайха дог ловзош,
Нахаца безама вах со,
Дунен тIа гIоза лел со.

Езачунга

Наггахъа безаме воацаш
Со хъайгахъа хъеж, яхаш
Ширдаьннар тӀех ма детта,
Сен уйла ю ла, яхаш
Дукха сога ма хетта.

ЦӀаккха дег тӀа вас йоацаш
Лаьтта вахаш саг хилац,
Дохк е морх шийца доацаш
Дилла йийкха сигле а латтац.

ХӀама дергдац, эгӀаз ма аха
Вахара оамал иштта я,
ДогӀа дийлхача сигале а
Лийча, цӀенна дӀаоттаргья.

Діалакха...

Димаев Гумарга

Діалакха пандар, діалакха
Къона шераш дагадохийташ,
Уйла глоттош, йиш яккха
Биаь безам бицлургбоацаш.

Малагла ва вайх къона волаш
Сийрда біарг кура ца лелабаьр,
Юхе е гаьнна хьоашалгла ухаш
Йилий дог шортто ца деладаьр?

Бенара даьнна, арадаьлча
Сигала лаьча а ма ловзий,
Біаьсти яьнна малх хьежача
Арара лоа а ма даший.

Діалакха пандар, діалакха
Биаь безам бицлургбоацаш,
Лак эзе, чехко йиш яккха
Къонал цлаккха був яргйоацаш.

Рукъа дар аьнна
Кураваргвацар со,
Бала ба аьнна
Кадарг ма вацар со,
Наькъа б!оахал
Се хайна воаларе,
Укх дега й!овхал
Д!айийца воаларе.

Юха ала сона...

Нагахъа со хъайна
вицвеннавеце,
Вай уж беттала бийсаш
къоабалыйй,
Юха ала сона,
дагалавце
Гайха Тирка йисте
даъха илли.
Замо хІанз а къахъбаъбац
цун мерза чам.
Дог хъестош
лергашка латт
Цун хоза оаз.
Аз-м дег тІара бу
цу деной хам,
Дезаденнар
дицлац атта.
Хий йисте этта
Гечо дарга ца хъежаш
Ден тІехъа ди ухаш,
Ха вайцара бувийиннай.
Цхъан хана санна
Са дог хъоасташ,
Юха ала сона
Из хъай боча илли.

Езачунга

Хіама дергдац,
Ханал хьалха бехк ма баккха
Сона хьалхара иштта со хувцаваларах,
Метташа со сулхьа ма даккха
Со а лийннав иштта ийрча вувцарах.
Сага уйло човхаяьча вай хьасташта гаьна,
Воацаш пайданна замо човхаваь,
Ди теха е нанна, е даьна
Зама дІайода, Іаьржача хиша водаваь.
Бакъдар бакъ хиланза ханаш хувцалу,
Шайх из вале а, даргдац,
Сагах шийха сага баь бохам
Баханза бусаргбац.

Ханз со а

воккха хиннав,
глайгла ма е.

Юха а лоам чу

ловзадаьннад селалад

Хьай клайбенна корта

кхы ма лозабе,

Маьлха зланараш санна,

бакьдар ший метта эттад.

Тешам

Тешам
базар тIара эца,
Е пхьегIа чу ботта
йиш яц,
ПхьегIа ехача
йиш я эца,
Тешам цкъа байча
Из юхаметта
отталургбац.

Сайга

Дукъах ваьнна
ценгахъ вода
Коача баьри санна,
Шовзткъанена
тѣхъяьнна,
Хланз гла лаьгІбеннаб,
Шераш сихденна
Бларг гуйрангахъа леста,
Дог шортагла хьеста
хланз даьннад.

Сагот ма де

Коача ва яхаш,
сагот ма де
Къаьхка сай а юхасоц.
Бларг бларг
ма хьежабе
Теха са эрна дови.
Гийла,
е цимхара вале а
Дега йовхал
со йохкаш вац,
Со гаьна,
е юхе хуле а
Вай кхуврчара цли
йов йиш яц.

Кхуврче

Наг-нагахъа гийла ала бувлаш
Кхуврчара ци йовхал йоацаш йоаг,
Шоаш леладаьраш дагауаш
Цера йисте вагIа воккха ши саг.

Дагаух царна кьонара ханаш,
Шоаш биаь хинна мерза безам,
Хьаьший цIагIа урабагIаш
Шоашта тешалла лаьтта дихка кIерам.

ДагадоагIа ловзарга нийсбелча
БIарга оамалца шоаш даьха дог,
Нагахь цхьана халхабала бийзача
Шоаш лаьтта шершабаь кадай ког.

ХIанз, ха дIаяха гуйран дохк кхотаденна
Iаьржа-кIай дайнача бIаргашка эттад,
Наб-са дайна, бийса йIаьхьенна,
Маьлха ди, Iай санна лоаценнад.

Цхьаннена дагадоал гота, мангал
Ше лоамашка леладаь чарахьал,
Вокхан дег чу латт цIагIара ноанал,
Хьаьнала берашта тийнна сискал.

Наг-нагахъа гийла ала бувлаш
Кхуврчара ци йовхал йоацаш йоаг,
Шоаш леладаьраш дагауаш
Цера йисте вагIа воккха ши саг.

Вахарга

Цкъаза хьесташ,
Цкъаза чувхош
Маълхе,
 Иийне воахаш
Лелаваъв Ia со.
Цкъаза хехкаш,
Цкъаза сецош
Дуне деза яхаш,
Кхеваъв Ia со.
Дег тIар баркал хьона,
Хало, оатто сона,
 Йовзийтарах,
Дика а во а сона,
 бIаргадоврах.

Са-м
ваха безам ба.
Хоарцонца къувсаш,
Заманца дувцаш
Доаглар, додар
Клоарга зувш,
Хало, оатто ловш,
Дика, во ховш
Са-м
лаьтта ваха
безам ба.

Навкъа уйлаш

Зиза ловзош
Хъекхача миho,
Дог хъестош
Лекхача зурмо
Тоам баъбац
Яхилга бакъдац.

Ше Iаса дича
Iатто а хъокх мотт,
ДогIа дийлхача
Сигала Iад а отт.

Іаържа бийса тІайоагІе а
Вайна хов кастта са тоссаргдолга,
Цкъаза дега тІа морх отте а
Вайна хов біарг юха белалургболга.

Вай мерзача безама хам бу,
Безам ахчах эца йиш йоацандаъ.
Къоналах вай доаккхал ду,
Шозза къона хила йиш йоацандаъ.

Даър дукха деце а
Дега чу дукха латт,
Дилла вахаргвеце а
Дега деза нана лаятта.

Уйлаш, уйлаш
сел тохаеле
ма хьувза,
Е корзагъяъле
меттаца
ма кьувса.
Оаш кьоабал
мелдаър
дужо
Цкъаза метта а
хала да,
Лерг хьесташ
лекхача зурмо,
Дог деладаъд
яхаш да.

Лаяттах фийг
кюарга ца
беллача,
Боагабий
из длабоаккх малхо.
Оала дош
уйлане ца хилча,
Ловзадоаккх
эрийча миho.

Шортта деза бларга
Дукха дар аьнна
ца бузаш,
Хоза деза дега
Мерза дар аьнна
ца табаш.

Овла боацаш
 хинна га
Бухъ боацаш йисай,
Уйла йоацаш
 баьккха гла
Лар яйна бисаб.

Лавтта лийчача,
Сигале къавгача
Малх а бел,
Луира йийкхача,
Илли дийкача
Дог а дел.

Дош доацаш лерга хезар,
Лар йоацаш дайнад,
Дего дезаш тIанийцар,
Саг мел вах даьхад.

Дега бIехал
БIаргашца йовз,
Сага денал
Халонца довз.

Дог Iаьржа хилча
Имерза хургьяц,
Хьаст бIеха хилча
Хьогал йовргьяц.

Габнарчунга ца кхайдар
Юхерадар доацаш висав,
Юхерадар ца дайзар
Габнарчунга ца кхоачаш висав.

Габнара доагIа,
 аьнна
Цена хилац хий,
Когаш хыйкхаб,
 аьнна
Далац сага сий.

Из блеха ди
 Iаьржденна
ЮхадоагIаргда аьлча,
 бакъдац,
Лоам тIа лела
 аькха санна,
Кортамукъа лела
 вайна ха яц.

Шийна везаш
Цо ше воккха варах,
Хулаш бац
 наьха безам,
Е халонех кхераш
Из атта вахарах,
Хилац адамашта
 хьехам.

Оала дош корта болаш,
Дош цаI хила деза сага,
Метта тIа моз дехкаш,
Iаьржа хила йиш яц дега.

Цийга даьнна аькха,
Дилла долаш яькха
Цийха мара дузаргдац.
БIехача саго,
Цун кьизача дего
Сага бала мара бергбац.

Гечох диже,
Е Iаьрждеде

Массаз борал хувц
Тирко?

Гайглане хиле,
Е гюздаъле
Массаз хьовзаву дего?

Корта меттахъ бола саг
Цагла, ара
сийдолаш ва,
Сага тоам беш
дола дош,
Къона нус санна
боча да.

Дега йловхал,
дега цленал
Саго ше ца лелайича
хулаш яц.
Цагла, ара
деза денал
Базар тара эца
йиш йолаш
дац.

Хьо нахаца
беркате хилча,

Хьона цоах беркат
 мара хургдац.
Блехалца Ia хьоашал
 леладича,
Хьона цоах
 дохъаж мара
 даргдац.

Аьрки даьккхача хьоцаро
Ia дIоахду,
Дына техача шодо
Никъ лоацбу.

Гаьннара
 лаьттагIара ца
 даьлча,
Шовда а шовда
 дац.
Дега чура даьнна,
 гIетта ца хилча
Илли а илли
 дац.

Шалта ира,
 герз цIена да,
 яхаш,

доаккхал ма де,
Меттахъа,
аьнна дош
Герзал халагI долга,
Iа диц ма де.

ДIадахараш дувцаш
гIадилгаш ма даха,
Хайнар, дайнар
дийца даьннад.
Замо ийрчадаьхараш
хоза да ма яха,
Дукха маьлхе иллар —
маьлхара дахад.

Хозал сарралца,
Дикал валлалца
Нийса яьхад ноаноша.
Денал хьаькьалца,
Вахар хьоцарца
Бакъ яьхад даьша.

Шалта ира я аьле,
кура ма вала,
Цо керта тIар кий
хьаь тIа йоаккхаргьяц.

Ший къам ца дезаш
хиннар,
Даьхен во! воацаш
лергва.

Книжка яздаьр,
е га еглар
Веррига лергвац
наха йоах.
Уйла йоацаш
дунен т!а яздаьр,
Лар йоацаш деннад
вахаро йоах.

Майра аьрзи мара
Малха духьал хьежац,
Сага хьаькъало мара
Дуне эргадаккхац.

ЧУЛОАЦАМ

Ленин	8
Доаккхал ду	10
Наъна ловца	11
Ленинга	13
«Іаържа сармак ва хинна...»	14
Зама	15
Ер я	17
«Шийла Іа дІадаънна...»	18
ТІом хьеберашка	19
Ког лайза	21
ВурийтталагІча шера баърашка	22
Наънага	24
Лоамашка	26
ЦІен-наънага	27
ДІадахараш дагалаъца	29
ГІала ягІа...	30
Кавказ	31
«Тхъайсача мо сатийна...»	32
Новкъосташа оал...	34

Техье хьогаргья...	36
Ма хетта	37
Хьалха	39
Дог члехк	40
1941 шу	41
Бийсанара баъри	42
Везача сага бларгара божа тладам	43
Безачарга	44
Воча сагага	45
Ма сийлахьа ва	46
Чарахь	47
Дуне цаI мара дац хьона	48
Сагага	49
«Вахар, валар вахача...»	50
Новкъостага (Вай цхьаццанахьа лаштга лелашехь)	51
Новкъостага (Дагадовла дезаш...)	52
Вахар деза	54
Новкъостага (Заман векъа теш хила гIер- таш...)	55
Ма яха сога...	56
Ваха веза...	57
Цхьаволча сагага	58
Гуйре чуйийрзай	59
Маькха зиратилг	60
Балха Гуйре	61
«ГIарагIураш йолх бухь билла...»	62
ЙиIигага	63
Дега безам ба...	64

Форд	65
Блаьсти	66
Дога	67
Къонал	68
Мала варгва...	69
Со бери яхар де дезаш ва	70
Кхалсагага	71
Иштта аьлар сога...	72
Ханара барашка	73
Ловза	74
Воккха саг	75
Цена я поэта уйла	76
«Оалхазара И санна...»	77
Фийг	78
Иллега	79
Дегага	80
Уйла хул...	81
Хама дергдац	82
Поэта яьхад	83
«Сага уйла хахккал...»	84
Нажа хи	85
Илли — са вахар	87
Хайра сона...	88
Къоналга	89
Иишийга	90
Безам	92
Езачунга (Со воалл цларгара аравала...)	93
Бийсашка	94
Бларг а клядлургбар	95

Мала ва?	96
Дицлургдац	97
ХIана алац Iа сога	98
«Боад болаш латI...»	99
Везачунга	100
ЙоIага	101
Езачунга (Наггахъа безаме воацаш...)	102
ДIалакха...	103
«Рускъа дар аьнна...»	104
Юха ала сона	105
Езачунга (ХIама дергдац, бехк ма баккха...)	106
Тешам	108
Сайга	109
Сагот ма де	110
Кхуврче	111
Вахарга	113
«Са-м ваха безам ба...»	114
Наькъа уйлаш	115

*Джамалдин Хамурзиевич
Яндиев*

◆
ДУМЫ

◆◆
стихи на ингушском языке

Редактор Зязиков А. А.

Оформление художника Буги И. А.

Художественный редактор Магомаев М. Б.

Технический редактор Саракаев Х. Б.

Корректор Ужахова Х. М.

Самолет в полете 23.5.1968 г. Двигатель в полете 21.20.1968 г.
Высота 10000 м. Объем 800 (20) Гр. лет. в. 200
Турбо 1000, С.М.О.О.О.
Самолет-перелетчик в полете 20.20.1968 г.
Управление по полету от Елены Милославской МАССОФ
Грозный, 20. Даванка, 18.

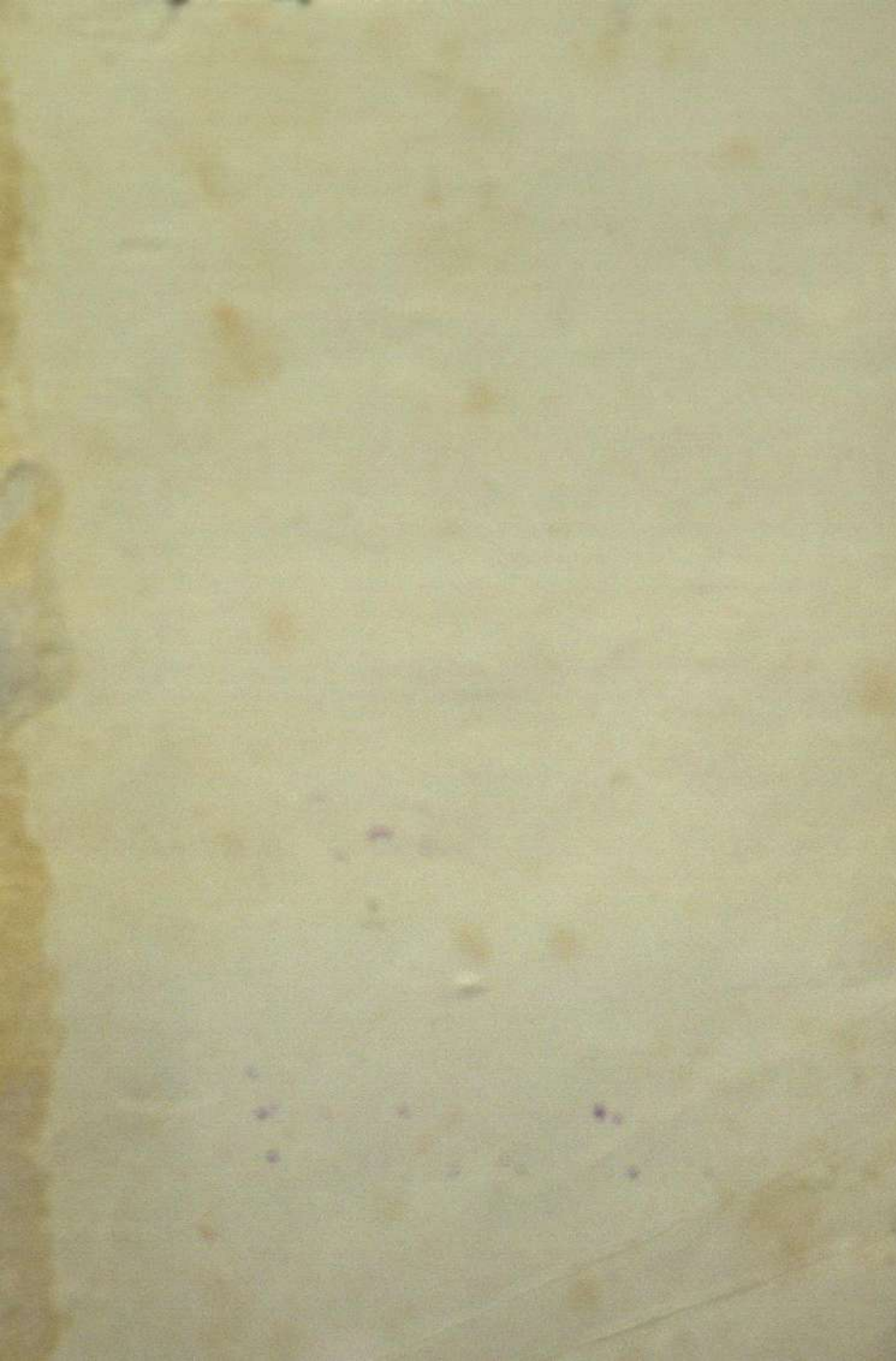

Самолет 28.10.68.
Телеграфный номер 20. 20. События
Грозный, полетчик Грозный, 20.20.
Самолет 28.10.68.

Шифр 3569 ~~2850~~

1867

Сигнал центральной
библиотеки с. Лявгги
Назрановского района

200 руб

Мах 18 кеп.